

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α
Ε Θ Ν Ι Κ Η Σ
Τ Ρ Α Π Ε Ζ Η Σ

ΗΜΕΡΙΔΑ

Επιστροφή στο Λιβόρνο

Ελληνικά βιβλία και Συγγραφείς Αρχεία και Τεκμήρια
της Ελληνικής Επανάστασης

από τις Συλλογές

της Biblioteca Labronica

του Λιβόρνου

Την Παρασκευή 28 Νοεμβρίου 2025 πραγματοποιήθηκε στην Ανατολική Αίθουσα της Ακαδημίας Αθηνών η Ημερίδα *Επιστροφή στο Λιβόρνο*. Ελληνικά βιβλία και Συγγραφείς, Αρχεία και Τεκμήρια της Ελληνικής Επανάστασης από τις Συλλογές της *Biblioteca Labronica* του Λιβόρνου.

Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε σε συνδιοργάνωση του Κέντρου Έρευνας Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών και του Ιστορικού & Παλαιογραφικού Αρχείου του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης.

Στην ημερίδα παρουσιάστηκαν τα πρώτα συμπεράσματα από το ερευνητικό πρόγραμμα που πραγματοποιείται από το 2023 σε συνεργασία και με τη Biblioteca Labronica του Λιβόρνου.

Το κοινό ερευνητικό πρόγραμμα έχει ως αντικείμενο την αξιοποίηση και ανάδειξη του σπουδαίου υλικού Ελληνικού ενδιαφέροντος που βρέθηκε στη Βιβλιοθήκη Labronica και περιλαμβάνει μια συλλογή βιβλίων 'Fondo Greco' και αρχειακά τεκμήρια, που περιλαμβάνονται σε μια θήκη με την ονομασία 'Insurrezione Greca'.

Όπως φάνηκε από τη καταγραφή και μελέτη του υλικού, τα βιβλία αποτελούσαν κτήμα της ελληνορθόδοξης κοινότητας του Λιβόρνου, ενώ τα έγγραφα που περιλάμβανε η αρχειακή θήκη αποτελούν υλικό που περιλαμβάνει την αλληλογραφία του Τομάζο Πετρίνι με τον Εϋνάο στο πλαίσιο της φιλελληνικής δραστηριότητας του τελευταίου.

Επιπλέον, στο ίδιο υλικό συμπεριλαμβανόταν και ένα μέρος που αφορούσε τη γνωστή σημαντική προσωπικότητα, λόγια και ποιήτρια Αγγελική Πάλλη.

Στις παρουσιάσεις της Ημερίδας, χωρισμένες σε τρεις ενότητες αναφέρθηκαν τα ευρήματα, αναλύθηκαν τα

χαρακτηριστικά τους, ενώ παράλληλα πλαισιώθηκαν από σημαντικές παρεμβάσεις προσκεκλημένων καθηγητών και ερευνητών (βλ. κατάλογο στο τέλος). Σκοπός ήταν παράλληλα με την παρουσίαση να επιτευχθεί μια εποικοδομητική συζήτηση γύρω από το υλικό και να δοθεί περαιτέρω ώθηση στην εργασία που πραγματοποιείται από την ερευνητική ομάδα.

Στην ημερίδα συμμετείχαν εκπρόσωποι της βιβλιοθήκης Labronica· συγκεκριμένα η διευθύντρια της βιβλιοθήκης Dott.ssa **Valeria Cioni**, Responsabile Ufficio Biblioteche e Musei del Comune

di Livorno, η αρχειονόμος στη βιβλιοθήκη, Dott.ssa **Laura Colombi** και η ερευνήτρια ιστορικός Dott.ssa **Susanna Corrieri**.

Την εισαγωγή στην ημερίδα πραγματοποίησαν η δρ Δέσποινα Βλάμη, διευθύντρια ερευνών ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία Αθηνών και ο δρ Σταύρος Γριμάνης, υπεύθυνος του ΙΠΑ/ΜΙΕΤ. Στις συνεδρίες προέδρευσαν ο διευθύνων του ΚΕΜΝΕ, Κώστα Λαμπρινός και ο Ίκαρος Μαντούβαλος, ερευνητής στο ΚΕΜΝΕ.

Χαιρετισμούς απηύθηναν ο ακαδημαϊκός καθηγητής κύριος Πασχάλης Κιτρομηλίδης (επόπτης ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία Αθηνών), ο διευθυντής του ΜΙΕΤ ομ.καθηγητής κ. Κώστας

Κωστής και η Dott.ssa Valeria Cioni, διευθύντρια της Βιβλιοθήκης Labronica και υπεύθυνη Μουσείων και Βιβλιοθηκών του Λιβόρνου.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

15.00- 15.30 Έναρξη

Δέσποινα Βλάμη (Διευθύντρια Ερευνών, ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία Αθηνών)

Σταύρος Γριμάνης (Προϊστάμενος, Ιστορικό Παλαιογραφικό Αρχείο/ΜΙΕΤ)

Χαιρετισμοί

Καθ. Πασχάλης Κιτρομηλίδης, Ακαδημαϊκός, Επόπτης ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία Αθηνών

Καθ. Κώστας Κωστής, Διευθυντής MIET

Dott.ssa **Valeria Cioni**, Responsabile Ufficio Biblioteche e Musei del
Comune

di Livorno/Biblioteca Labronica

Κωνσταντίνος Λαμπρινός, Διευθύνων, ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία
Αθηνών

15.30-16.30 *Πρώτη Ενότητα*

*Fondo Greco: Τα ελληνικά βιβλία της ελληνορθόδοξης κοινότητας
του Λιβόρνου – Ιστορία και περιεχόμενο*

Πρόεδρος: Κωνσταντίνος Λαμπρινός (Διευθύνων,
ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία Αθηνών)

Dott.ssa **Valeria Cioni** (Responsabile Ufficio Biblioteche e Musei del
Comune di Livorno) – Dott.ssa **Laura Colombi** (Archivista, Biblioteca
Labronica): «La presenza greca nei fondi della Biblioteca Labronica»

Σταύρος Γριμάνης (Προϊστάμενος, Ιστορικό Παλαιογραφικό
Αρχείο/MIET): «Τα βιβλία της ελληνορθόδοξης κοινότητας
Λιβόρνου στη Biblioteca Labronica. Μια πρώτη γενική αποτίμηση»

Καθ. Πασχάλης Κιτρομηλίδης (Ακαδημαϊκός, Επόπτης
ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία Αθηνών): «Τα μυστικά των βιβλίων στο Fondo
Greco της Biblioteca Labronica»

Dott.ssa **Susanna Corrieri** (Ιστορικός-Ερευνήτρια): «Livorno tra
Sette/Ottocento, un'epoca di grandi fermenti culturali: un quadro

vivace della comunità greca tra stampatori, librai mercanti e intellettuali»

16.30-17.15 Συζήτηση Πρώτης Ενότητας

Αναζητώντας την ταυτότητα του Fondo Greco. Προέλευση και ερμηνεία

Συντονίζει: Σταύρος Γριμάνης (Προϊστάμενος, Ιστορικό Παλαιογραφικό Αρχείο/ΜΙΕΤ)

17.15 -17.30

Διάλειμμα Καφέ

17.30-18.00 *Δεύτερη Ενότητα*

Στα άδυτα του αρχείου του Tommaso Petrini: Ιστορικά τεκμήρια και ερμηνείες

Πρόεδρος: Ίκαρος Μαντούβαλος (ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία Αθηνών)

Δέσποινα Βλάμη (Διευθύντρια Ερευνών, ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία Αθηνών): «Το φιλελληνικό εγχείρημα του Jean Gabriel Eynard μέσα από το προσωπικό αρχείο του πράκτορά του Tommaso Petrini: Αλληλογραφία, εκθέσεις, υπομνήματα (1826–1827)»

Βαγγέλης Σαράφης (Μεταδιδακτορικός ερευνητής, ΠΕ/ΕΙΕ): «Ο Tommaso Petrinì και η οργάνωση δικτύου διακίνησης πληροφοριών και εφοδίων κατά την Επανάσταση (1826-1827)»

18.00-18.15 *Τρίτη Ενότητα*

Η ελληνική αλληλογραφία της Αγγελικής Πάλλη από το αρχείο Petrinì και ανέκδοτα έργα της – Πολιτική και ποίηση

Καθ. Άντα Μπουμπάρα (Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας/ΑΠΘ): «Αρχειακό υλικό για την Αγγελική Πάλλη: ελληνική αλληλογραφία και λογοτεχνικά έργα»

18.15-19.45 *Συζήτηση Δεύτερης Ενότητας*

Ο πράκτορας Tommaso Petrinì και η αποστολή του στην Ελλάδα το 1826-1827

Συντονίζουν: Δέσποινα Βλάμη (Διευθύντρια Ερευνών, ΚΕΜΝΕ/Ακαδημία Αθηνών)

Σταύρος Γριμάνης (Προϊστάμενος, Ιστορικό Παλαιογραφικό Αρχείο/ΜΙΕΤ)

Βαγγέλης Σαράφης (Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, ΠΕ/ΕΙΕ)

Συζήτηση Τρίτης Ενότητας

Η ελληνική αλληλογραφία της Αγγελικής Πάλλη από το αρχείο *Petrini*

και ανέκδοτα έργα της

Συντονίζει: Καθ. Άντα Μπουμπάρα (Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και
Λογοτεχνίας/ΑΠΘ)

(Φωτογραφίες: Άννα Θανοπούλου)

Στην ημερίδα συμμετείχαν:

- Γωγώ Βαρζελιώτη (ΕΚΠΑ)
- Δέσποινα Βλάμη (Ακαδημία Αθηνών)
- Νάσια Γιακωβάκη (ΕΚΠΑ)
- Valeria Cioni (Biblioteca Labronica)
- Laura Colombi (Biblioteca Labronica)
- Susanna Corrieri (Ιστορικός-Ερευνήτρια)
- Σταύρος Γριμάνης (ΜΙΕΤ)
- Δημήτρης Δημητρόπουλος (ΕΙΕ)
- Κωνσταντίνος Ηροδότου (ΕΚΠΑ)
- Γιώργος Καλπαδάκης (Ακαδημία Αθηνών)
- Άννα Καρακατσούλη (ΕΚΠΑ)
- Όλγα Κατσιαρδή Hering (ΕΚΠΑ)
- Πασχάλης Κιτρομηλίδης (Ακαδημία Αθηνών)
- Ιωάννης Κόκκωνας (Ιόνιο Πανεπιστήμιο)
- Κωνσταντίνος Λαμπρινός (Ακαδημία Αθηνών)
- Κώστας Λάμπας (Ακαδημία Αθηνών)
- Χρήστος Λούκος (Πανεπιστήμιο Κρήτης)
- Ίκαρος Μαντούβαλος (Ακαδημία Αθηνών)
- Σίμος Μποζίκης (Ιόνιο Πανεπιστήμιο)
- Άντα Μπουμπάρα (ΑΠΘ)
- Σωτήρης Ριζάς (Ακαδημία Αθηνών)
- Βαγγέλης Σαράφης (ΕΙΕ)
- Francesco Scalora (Università di Padova)
- Διονύσης Τζάκης (Ιόνιο Πανεπιστήμιο)
- Ιωάννης Τσόλκας (ΕΚΠΑ)
- Αριστείδης Χατζής (ΕΚΠΑ)